

**Розвиток молочної кооперації - як один з напрямків економічного розвитку сільського господарства і соціального розвитку сільських територій**

Самойленко Тетяна Григорівна, старший викладач кафедри економіки  
Сумський національний аграрний університет

Для сталого розвитку сільських територій необхідними є постійне збільшення доходів місцевих жителів, поява все нових громадян, які володіють платоспроможним попитом на місцеві товари і послуги. Сталий розвиток території можливий тільки тоді, коли перспективи її економічного розвитку, екологія, культурне життя і імідж (престижність проживання) залучають нових жителів і працівників, але, перш за все, і найголовніше, приваблює для дітей місцевих жителів, спонукаючи їх залишатися жити і працювати в рідних місцях. До тих пір, поки діти місцевих жителів будуть виїжджати в пошуках «кращої долі», ніякий розвиток сільських територій неможливий.

Сьогодні вказує на те, що розвиток великих агропромислових комплексів дозволяє забезпечити більш швидке розгортання виробництва товарних кількостей сільськогосподарської продукції, але для території поява таких комплексів означає не розвиток, а повільну деградацію і занепад - соціальний, екологічний, містобудівний, культурний, інфраструктурний та демографічний. Крім того, вкладати гроші в розвиток території можуть тільки великі державні або суспільні (кооперативні) підприємства, приватні АПК будуть тільки виводити максимум прибутку, який їм дозволять.

Якщо під розвитком сільських територій розуміти не тільки забезпечення виробництва можливо великої кількості сільгосппродукції з мінімальними витратами, а, власне, розвиток території, тобто поліпшення якості життя місцевого населення, збільшення доходів людей, збільшення населення,

поліпшення екології, освоєння невикористовуваних земель, створення об'єктів соціальної інфраструктури (не тільки державних, а приватних - кіно, магазинів, клубів, кафе і т.д., для яких потрібен платоспроможний попит), то оптимальним варіантом в умовах ринкової економіки для забезпечення такого розвитку є розвиток малого і середнього підприємництва та, перш за все, фермерських господарств. Які сукупно будуть виробляти необхідну кількість сільськогосподарської продукції, і, разом з членами своїх родин, забезпечувати платоспроможний попит на послуги підприємств соціальної інфраструктури.

Об'єднання фермерських господарств в виробничі кооперативи дозволить знизити витрати виробництва до рівня великих господарств, забезпечити контроль якості, створити кооперативні підприємства з переробки та збуту сільгосппродукції.

Вибір шляху розвитку між великими АПК і численними фермерськими господарствами це вибір:

1) мати на території кілька мільярдерів, які виводять прибуток в інші регіони і численних найманих працівників, в основному мігрантів, або

2) мати кілька тисяч мільйонерів (і ще багато тисяч членів їх сімей), діти яких з великою ймовірністю залишаться на рідній землі, успадкувавши ферми (маєтки) батьків.

Для того, щоб фермерські господарства могли стійко розвиватися, робити товарні кількості високоякісної продукції, знижати витрати виробництва, забезпечувати дотримання санітарних норм, ветеринарне, агротехнічне обслуговування, постачання і збут продукції, необхідне об'єднання фермерів у сільськогосподарські виробничі кооперативи різної спеціалізації.

Кооперація є альтернативою монополізації і дозволяє з'єднати приватну ініціативу і переваги фермерських господарств з можливостями великих АПК.

Останні роки кооперація стала одним з напрямків, за яким розвивається сільське господарство України. Сільськогосподарські кооперативи створюються з ініціативи селян або ж за підтримки міжнародних організацій або великих компаній.

Сьогодні українські фермери обробляють 22,3% (4,438 млн. га) сільськогосподарських земель в Україні. Вони формують 6—7% аграрного ВВП. Фермерські господарства створили 93,7 тис. робочих місць.

Кооперативи для фермерів — можливість виходу на ринок. У деяких галузях, наприклад, молочному скотарстві — це надзвичайно критична річ для забезпечення належного рівня якості кінцевої продукції. Тому кооперативи важливі. На жаль, Україна при потужному розвинутому господарюванні налічує лише 590 економічно активних кооперативів. Тоді як в Австрії чи Данії з усього об'єму молока кооперативами виробляється 97%. Тому у нас величезний потенціал і потреба, щоб кооперативи утворювалися.

В Україні до 1 липня 2018 року відстрочено введення нового державного стандарту 3662: 2015 «Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови», яким підвищуються вимоги до якості молока. При цьому використання молока другого класу для технологічних процесів виробництва харчових продуктів після дворічного перехідного періоду буде обмежено, однак дозволено у виробництві нехарчових продуктів, наприклад, кормів для тварин або казеїну [1].

Щоб давати молоко першого класу, селянам досить мити руки перед доїнням корів. Під час самого доїння – бути в чистих рукавичках і одязі. Для доїння використовувати доїльний апарат, який мінімізує контакти молока з повітрям. При цьому корів повинен регулярно оглядати ветеринар.

Для переробників «цікаві» обсяги від 10 тонн охолодженого молока. Але власного охолоджувача і доїльного апарату одноосібник не має. За 40-50 літрами молока молоковозу з охолоджувачем приїжджати не вигідно. Тому інколи приїжджають радянські молоковози без всякого холодильника від заготівельника, які купують у селянина 40-50 літрів молока і платять як за другосортне молоко, тому що одноосібник не зможе довести високу якість свого продукту.

Отже, вивести одноосібників з такого замкнутого кола і поліпшити якість їх молока допоможуть фінансові стимули від держави створювати кооперативи по заготівлі молока[2] .

Ключовим напрямком державної підтримки у 2018 році стане створення молочних кооперативів, що дозволить змінити технології доїння та зберігання молока, а значить, надасть можливість виробникам отримувати більший дохід.

Так, у 2017 р. кількість фермерських господарств в Україні зросла на 2%, кооперативів — на 3%.

Станом на 1 січня 2018 року в Україні налічувалося 45 035 фермерських господарств, тоді як на аналогічний період минулого року їх було 44 409. Тобто, протягом 2017 року кількість фермерських господарств в нашій країні зросла на 2% (або на 626 господарств).

Збільшилася і кількість сільськогосподарських кооперативів. Якщо станом на 1 січня 2017 року їх було 2014 (997 виробничих та 1017 обслуговуючих), то на початок 2018 року в Україні їх уже налічується 2069 (996 виробничих і 1073 обслуговуючих). Тобто, на 55 кооперативів або на 3% більше [3].

Держава, суспільство, сільгоспвиробники і споживачі мають подвійну зацікавленість у розвитку сільськогосподарської кооперації - це, по-перше, організація вітчизняних сільгоспвиробників в систему, що забезпечує економічно ефективний випуск недорогої високоякісної продовольчої продукції в кількостях, необхідних для задоволення потреб, як мінімум, внутрішнього ринку, і , по-друге, реалізація соціальних функцій, забезпечення яких є наслідком і невід'ємною частиною кооперації.

Список використаних джерел:

1. Бізнес на селі: як молочні кооперативи селян заможними роблять. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://agroportal.ua/ua/publishing/sobytiya/biznes-na-sele-kak-molochnye-kooperativy-krestyan-zazhitohnymi-delayut/>

2. Q&A: що буде з молоком "від населення"? [Електронний ресурс]:  
Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/qa-so-bude-z-molokom-vid-naselenna>
3. Що буде з молоком "від населення"? Мінагрополітики вважає, що краще допомагати появі молочарських кооперативів, аніж забороняти "другосортне" молоко. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://usba.com.ua/so-bude-z-molokom-vid-naselenna>